DOI: [10.32702/2307-2156-2019.9.4](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.9.4)

УДК 351

*В. В. Євдокимов,
д. е. н., професор, Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-3577-081X*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*V. Ievdokymov,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Zhytomyr Polytechnic State University*

FINANCIAL SUPPORT AS A COMPONENT OF PUBLIC FINANCIAL POLICY IN THE FIELD OF LAW ENFORCEMENT

В процесі дослідження було розглянуто праці зарубіжних та вітчизняних вчених, які присвячені проблематиці формування та реалізації державної фінансової політики. Здійснений аналіз показав, що питання державної фінансової політики в контексті правоохоронної діяльності не розглядались в жодній з наукових публікацій або монографічних дослідженнях, що підвищило актуальність нашого дослідження. В свою чергу було проаналізовано різні підходи до сутності поняття “державної фінансової політики” та її напрямів, що дозволило сформулювати власне визначення. Наступним етапом дослідження було дослідження поняття фінансового механізму держави. Слід відмітити, що фінансовий механізм не є однорідним, тому необхідним є виокремлення в межах такого інтегрованого фінансового механізму фінансових механізмів акумулювання, розподілу та перерозподілу, використання фінансових ресурсів, при цьому останній з механізмів щодо основного завдання державної фінансової політики відіграє забезпечувальну роль. Розбудова механізму фінансового забезпечення правоохоронної діяльності фактично розпочалась напередодні набуття нашою країною незалежності, тому нами було розглянуто історію становлення механізму фінансового забезпечення правоохоронної діяльності. В процесі дослідження було виявлено відсутність систематизації положень щодо механізму фінансового забезпечення виконання державних функцій загалом та правоохоронної діяльності зокрема. Автором було запропоновано під механізмом фінансового забезпечення формування та реалізації державної політики в сфері правоохоронної діяльності розуміти комплекс науково-обґрунтованих взаємопов’язаних практичних інструментів (з відповідним теоретичним базисом) з розбудови відносин в процесі виділення та передачі фінансових ресурсів на правоохоронну діяльність, як важливого напрямку функціональної діяльності держави.

In the course of the research the works of foreign and domestic scientists, which are devoted to the formation and implementation of public financial policy, were considered. The analysis showed that the issues of public financial policy in the context of law enforcement were not considered in any of the scientific publications or monographs, which increased the relevance of our study. In turn, different approaches to the essence of the concept of "public financial policy" and its directions were analyzed, which allowed to form our own definition. Approaches to the components and

directions of public financial policy should be characterized as multi-vector and even diametrically opposed. The next stage of the study was to study the concept of the financial mechanism of the state. It should be noted that the financial mechanism is not homogeneous, so it is necessary to separate within such an integrated financial mechanism financial mechanisms of accumulation, distribution and redistribution, use of financial resources, the latter of the mechanisms for the main task of public financial policy plays a supporting role. The development of the mechanism of financial support of law enforcement actually began on the eve of our country's independence, so we considered the history of the mechanism of financial support of law enforcement. The study revealed a lack of systematization of provisions on the mechanism of financial support for public functions in general and law enforcement in particular. We will note that today the question of mechanisms of financial maintenance of performance of functions of the state in the declared context isn't considered in general. However, this does not indicate the absence of such support. The author proposed to understand the mechanism of financial support for the formation and implementation of state policy in the field of law enforcement as a set of scientifically sound interconnected practical tools (with appropriate theoretical basis) for building relations in the process of allocating and transferring financial resources to law enforcement activities of the state. The formed definition allowed to systematize the idea of the mechanism of financial support for the formation and implementation of state policy in law enforcement, which will contribute to a clear formalization of such a mechanism, identification of its problematic positions, and, consequently, its improvement.

Ключові слова: фінансове забезпечення, державна фінансова політика, правоохоронна діяльність, державна фінансова політика в сфері правоохоронної діяльності.

Key words: financial provision, state financial policy, law enforcement activity, state financial policy in the sphere of law enforcement activity.

Постановка проблеми. Сучасні умови реалізації правоохоронної функції в суспільстві потребують значних фінансових ресурсів, зокрема йдеться про: інформатизацію суспільства, значний розвиток засобів правоохоронної діяльності та знань про неї, матеріально-стимулюючий аспект щодо такого досить небезпечного виду діяльності, виникнення нових видів правопорушень в суспільстві тощо. Вочевидь, їх відсутність унеможливить здійснення правоохоронної діяльності на належному рівні або загалом. На вирішення цих завдань спрямована державна фінансова політика в сфері правоохоронної діяльності. Зауважимо, що питання державної фінансової політики в контексті об'єктної уваги щодо правоохоронної діяльності не розглядалися в жодній з наукових публікацій або монографічних дослідженнях. Отже, проведення такого дослідження вкрай необхідне та актуальне.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В цілому, проблематиці формування та реалізації державної фінансової політики присвячені праці зарубіжних та вітчизняних вчених: А. Афонсо, Дж.М. Кейнса, Д. Кларка, Р. Лукаса, Б. Твісса, Р. Харрода, Й. Шумпетера, В. Александрова, В. Гейця, А. Даниленка, Є. Діденко, Т. Сіташ, Е. Лібанової, І. Запатріної, А. Гриценка, І. Луїної, Г. Кучер, І. Лук'яненко, В. Петрушевської, М. Кужелева, І. Лютого, А. Мазаракі, В. Коровій, С. Волосович, М. Пасічного, Л. Лисяк, А. Павелко, Т. Канєвої, В. Макогон, І. Чугунова, Ю. Юрія, В. Федосова, В. Опаріна та інших. Звернення до їх праць засвідчило різновекторне розумінні цього поняття.

Мета статті полягає в дослідженні фінансового забезпечення як складової державної фінансової політики в сфері правоохоронної діяльності.

Викладення основного матеріалу. Одне з найбільш ранніх видань в сфері фінансів автора Кравченка В. закріпило визначення державної фінансової політики як “системи заходів, що здійснюються центральною владою з метою управління процесом утворення, розподілу, перерозподілу й використання фінансових ресурсів у регіонах та в інших адміністративно-територіальних одиницях.” [14].

Колектив авторів під керівництвом вітчизняного провідного вченого-фінансиста Федосова В. наголошує на необхідності розуміння державної фінансової політики як “сукупності заходів держави з організації та використання фінансів для забезпечення економічного й соціального розвитку країни.” [34].

На підтримку такої позиції виступають вчені Стойко О. та Дема Д., пропонуючи державну фінансову політику сприймати як “сукупність державних заходів у сфері фінансової діяльності, спрямованих на мобілізацію фінансових ресурсів, їх розподіл і використання для виконання державою її функцій.” [31].

Опирається на таке базове формулювання і колектив авторів першої Енциклопедії державного управління під керівництвом відомого вченого Ковбасюка Ю., що трансліює в цьому виданні таке трактування поняття “державна фінансова політика”: “сукупність заходів держави з мобілізації фінансових ресурсів, їх

розподілу й використання з метою досягнення певних соціально-економічних цілей, підпорядкованих реалізації інтересів суспільства.” [11, С. 655].

Умотивовує необхідність включення до характеристики поняття “державна фінансова політика” її різновекторного впливу Рекова Н. і, відповідно, трактує останню як “комплекс заходів, спрямованих на вироблення науково обґрунтованих концепцій соціально-економічного розвитку держави, їх пріоритетних напрямів на поточний період, середньострокову та довгострокову перспективу; розробку фінансового інструментарію для їх реалізації на поточний період; аналізу та аудиту його ефективності з метою подальшого удосконалення для вирішення пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку держави на середньострокову та довгострокову перспективу” [24];

Розширює функціональність попереднього формулювання Сидор І. стверджуючи, що державна фінансова політика є “сукупністю цілеспрямованих державних дій і заходів розподільчого і перерозподільчого характеру, які реалізуються через фінансову систему, щодо організації та використання фінансових відносин відповідно до засад соціально-економічного розвитку суспільства з метою забезпечення зростання ВВП країни і підвищення добробуту її громадян”, при цьому вказаний вчений відмічає залежність цих державних дій та заходів від зовнішніх і внутрішніх чинників, факторів впливу та “економіко-правового вектору соціально-економічного розвитку суспільства” [29, С. 52].

Відомий вчений-фінансист Василик О. наголошує на діяльнісному підході в опрацюванні характеристики державної фінансової політики, а тому пропонує розглядати останню як “досить складну сферу діяльності законодавчої і виконавчої влади, яка включає заходи, методи і форми організації та використання фінансів для забезпечення її економічного і соціального розвитку. Своє конкретне вираження фінансова політика знаходить в чинній системі мобілізації фінансових ресурсів та їх використання для задоволення різноманітних потреб держави, підприємницьких структур і населення.” [6];

Лондар С. та Тимошенко О. підтримують діялісний позицію попереднього автора і трактують державну фінансову політику як “визначений урядом напрямок діяльності, що передбачає цілісну сукупність організаційних, правових, інформаційних, інших заходів, спрямованих на ефективне формування фінансових ресурсів держави, їх розподіл, раціональне використання і контроль відповідних фінансових потоків за допомогою використання потенціалу фінансової системи та забезпечення функціонування фінансових механізмів” [16].

На розвиток обох попередніх позицій науковець Григорська О. презентує таке формулювання державної фінансової політики: це “напрямок діяльності держави в сфері формування, розподілу, перерозподілу та використання фондів фінансових ресурсів, а також управління фінансовими потоками, що спрямовуються державою на реалізацію стратегічних і тактичних цілей та завдань соціального, економічного, політичного та духовного розвитку суспільства, та передбачає вжиття заходів із досягнення запланованих результатів із застосуванням сукупності інструментів, з урахуванням поточного стану фінансової системи та механізму її функціонування, а також внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на процес її розробки та здійснення.” [8, С. 54].

Більш пізній підхід професора Василика О. та його колег Леоненко П., Юхименко П., Ільєнко А. до характеристики державної фінансової політики визначає останню як “частину (підсистема) її економічної політики, яка є сукупністю законодавчих і нормативних актів, бюджетно-податкових, інших фінансових інструментів, інститутів і заходів державної влади, котрі, згідно із законодавством, мають повноваження щодо формування й використання фінансових ресурсів держави та регулюють фінансово-кредитні потоки в секторах економіки відповідно до стратегічних і тактичних цілей державної економічної політики” [33].

На їх підтримку науковець Данілова О., акцентуючи на результативному аспекті державної фінансової політики, трактує останню як “частину соціально-економічної політики держави щодо забезпечення збалансованого зростання фінансових ресурсів на всіх рівнях фінансової системи країни, що в кінцевому підсумку сприятиме покращенню соціального й матеріального добробуту суспільства” [36].

Узагальнення представлених підходів вказує на те, що автори уявляють державну фінансову політику у вигляді:

- вагомому інструменту забезпечення суспільного розвитку;
- державних заходів з організації фінансів;
- заходів держави з мобілізації фінансових ресурсів;
- напрямів діяльності держави;
- державних заходів з організації та використання фінансів;
- частина (підсистема) її економічної політики;
- частина соціально-економічної політики держави;
- державних заходів щодо вироблення науково обґрунтованих концепцій соціально-економічного розвитку держави;
- визначеного урядом напрямку діяльності;

На думку автора, державна фінансова політика являє собою сукупність науково-обґрунтованих взаємопов'язаних та визначених державою напрямів її діяльності та заходів щодо управління фінансовими ресурсами держави послідовно в процесі їх формування, розподілу, перерозподілу та використання з метою багатовекторного розвитку країни та суспільства.

Різняться підходи сучасних авторів і до основних напрямів та складових державної фінансової політики. Так, Гордієнко А. наголошує на таких напрямках – встановлення цілей та пріоритетів держави, ресурсне забезпечення, визначення оптимальних шляхів реалізації, заходи на таку реалізацію; та складових –

фінансове регулювання, інструменти, механізм [7, С. 21-23]. Колектив авторів відомих вчених та практиків в сфері фінансів у складі Ярошенко О., Єфіменко Т. та інших виокремлюють в межах державної фінансової політики – бюджетну, податкову, грошово-кредитну, інвестиційну та цінову політику [9, С. 19].

Сидор І. відстоює такі напрями державної фінансової політики – мобілізація фінансових ресурсів, раціональний розподіл та використання останніх, організація фінансового регулювання та забезпечення, застосування форм та методів фінансового механізму, дієва система управління державними фінансами; а також наступні складові – бюджетна, податкова, грошово-кредитна, інвестиційно-інноваційна, соціальна політика [29, С. 47-48].

Науковець Малишко В. висуває пропозицію щодо: напрямів - фінансове право, фінансова система, фінансовий механізм; складових – бюджетна, податкова, грошова, кредитна, валютна політика, політика управління державним боргом [17]. Діденко Є. та Невмержицька С. відносять до напрямів державної фінансової політики фінансову стратегію та фінансову тактику, а до складових – митну, фіскальну, інвестиційну, монетарну, боргову політику [10].

Сіташ Т. вирізняє серед напрямів державної фінансової політики максимізацію обсягів фінансових ресурсів, реалізацію механізмів розподілу та перерозподілу, підтримку функціонування фінансового механізму, створення ефективної системи управління державними фінансами; а серед складових – бюджетну та фіскально-монетарну політику [30, С. 31-33].

Науковець Кужелев М. наголошує на такій сукупності складових державної фінансової політики [15, С. 158]: стабільність бюджетів, оптимальні міжбюджетні відносини, консолідацію бюджетів і бюджетного процесу, фінансовий контроль, моніторинг та звітність, фінансова прозорість.

Отже, підходи щодо складових та напрямів в межах державної фінансової політики слід характеризувати як різновекторні і навіть діаметрально протилежні. На думку автора, згідно етапності процесу руху грошових коштів в межах системи державних фінансів, під якими розуміють “підсистему фінансових відносин, які базуються на процесі створення, розподілу та перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту та частини національного багатства, з метою формування, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів та грошей держави в рамках різних економічних суб'єктів на різних рівнях її системи з метою виконання її конституційних функцій та завдань” [26], складовими державної фінансової політики мають бути функціональні спрямування: формування, розподіл, перерозподіл та використання фінансових ресурсів держави.

Втім, попри значні розбіжності у трактуванні елементної структури державної фінансової політики, варто акцентувати на фактичній єдності авторів з приводу визначальної ролі у реалізації останньої такого її елементу як фінансовий механізм, який виступає важливим фактором розвитку економіки в цілому [30, С. 32].

Проблематика фінансового механізму держави не одноразово розглядалась в працях таких вчених: Кириленко О., Юрія С., Алексеєнко Л., Зятковського І., Федосова В., Венгер В., Петровської І., Клинового Д., Кравчук Н., Горина В., Львовчкіна С., Ясеновської Т., Опаріна В., Василик О., Карпишин Н., Метеленко Н., Салиги С.Я., Веклич О., Беляєвої К., Черкашиної Л., Корнилюк А. та інших.

Так, вчені Загородній А. та Вознюк Б. визначають фінансовий механізм держави як “сукупність форм і методів створення та використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різноманітних потреб державних структур, господарських суб'єктів і населення; включає фінансове планування і прогнозування, фінансові показники, нормативи, ліміти і резерви, а також систему управління фінансами” [12, С. 274].

Арбузов С., Колобов Ю. розвиваючи попереднє визначення, зазначають, що фінансовий механізм держави є “сукупністю форм організації фінансових відносин, методів формування та використання фінансових ресурсів, які застосовує суспільство з метою створення сприятливих умов для розвитку національної економіки, економічного та соціального розвитку країни; його основні елементи: методи формування та розподілу фінансових ресурсів; методи фінансового планування. Прогнозування та управління фінансами; фінансові показники та нормативи; методи організації бюджетної і податкової систем, фінанси підприємств, ринку цінних і грошового ринку; фінансові важелі і стимули; фінансовий контроль” [3, С. 458-459].

Колектив авторів під керівництвом Райсберга Б. ідентифікують фінансовий механізм як “складову господарського механізму, сукупність фінансових стимулів, важелів, інструментів, форм і способів регулювання економічних процесів і відносин; включає перед усім ціни, податки, мита, пільги, штрафи, санкції, дотації, субсидії, банківський кредитний і депозитний проценти, облікову ставку, тарифи” [23, С. 369].

Відомий вчений Поддєрьогин А. лаконічно визначає фінансовий механізм держави як основу фінансового менеджменту і виокремлює в його складі інформаційне, нормативне, правове забезпечення [37, С. 11-13].

Науковець Метеленко Н. ідентифікує фінансовий механізм держави як “засіб організації фінансів, забезпечення та регулювання економічного та соціального розвитку суспільства; система управління фінансами та фінансовими ресурсами; центральна складова єдиної фінансової системи” [18, С. 172]. Баліцька В. зазначає, що фінансовий механізм держави є “основною фінансового забезпечення та регулювання економічних та соціальних процесів в країні” [2, С. 7]. Куйбіда В., Павленко Л., Тичковська Л. Зазначають, що фінансовий механізм держави включає “фінансові методи, інструменти, важелі, нормативно-правове забезпечення” [1, С. 76; 35, С. 73].

Як свідчать наведені визначення, фінансовий механізм не є однорідним, а тому в його межах можливим є утворення певної класифікації. Не удаючись до деталізації останньої, відмітимо необхідність виокремлення в межах такого інтегрованого фінансового механізму (згідно вищенаведеної пропозиції) фінансових механізмів акумулювання, розподілу та перерозподілу, використання фінансових ресурсів, при цьому останній з

механізмів щодо основного завдання державної фінансової політики – багатовекторного розвитку країни та суспільства – відіграє забезпечувальну роль. Отже, фактично такий механізм має отримати назву механізму фінансового забезпечення реалізації функцій держави.

Згідно Конституції України до складу так званих об'єктних функцій держави віднесено функції щодо [13]: управління через систему законодавчої, виконавчої та судової влади (стаття 6), безпеки суверенітету (стаття 2), безпеки особистості (статті 3, 27-29), соціальної безпеки (статті 3, 17, 44, 46, 47), безпеки державної влади, конституції (стаття 5), безпеки місцевого самоврядування (стаття 7), етнічної, мовної, культурної, релігійної безпеки (ст. 10, 11), безпеки прав власності (стаття 13), природно-ресурсної безпеки (стаття 14), політичної, економічної, ідеологічної безпеки (статті 15, 17, 34, 36, 44), екологічної, радіаційної безпеки (стаття 16), інформаційної, військової, територіальної безпеки (статті 3, 17), захисту суверенітету і територіальної цілісності (стаття 17), зовнішньополітичної безпеки (стаття 18), забезпечення правового порядку (стаття 19), конституційної безпеки (стаття 24), безпеки громадянства (стаття 25), захисту життя людини (стаття 27), безпеки поглядів та переконань (стаття 34), громадської безпеки (стаття 39), трудової безпеки (стаття 44), соціального захисту громадян (стаття 46), охорони здоров'я та її безпеки (стаття 49), освіти та її безпеки (стаття 53), забезпечення літературної, художньої, наукової та технічної творчості та її безпеки (стаття 54), здійснення правової допомоги (стаття 59), національної, митної, бюджетної, податкової, грошово-кредитної, валютної безпеки (стаття 92) тощо.

Слід зауважити, що на необхідності систематизації та удосконалення “відповідного механізму фінансового забезпечення (останній поєднує у собі дві головні властивості – природу фінансових ресурсів та таких їх властивостей, які трансформують просту сукупність фінансових ресурсів у фінансове забезпечення), який створить умови для ефективного використання наявних ресурсів з метою виконання поставлених завдань” не одноразово наголошували вчені-економісти [25, С. 46]. В той же час, мобілізація та акумулювання фінансових ресурсів відбувається виключно в цифровій ув'язці до їх використання, а отже забезпечення виконання функцій держави: це проявляється через цифрову кореляцію дохідної та видаткової частини Державного та місцевих бюджетів. Нагадаймо, що за стародавніх часів, така ув'язка була ще й цільова: так, в Стародавній Греції грошові кошти, що формували доходи бюджету, диференціювались за джерелами надходжень і зберігались в окремих глечиках, за кожним з яких було закріплено окремий вид видатків бюджету [28, С. 23]. Втім, зі зростанням обсягів фінансових ресурсів країни, питання цільової ув'язки втратило свою актуальність, а власне така процедурна політика – доцільність. Отже, за сучасних умов в контексті опрацювання механізму фінансового забезпечення виконання державних функцій в цілому та окремих з них зокрема коректно звертатись до процесу забезпечення безпосередньо.

Відмітимо, що на сьогодні питання механізмів фінансового забезпечення виконання функцій держави в заявленому контексті не розглядається загалом. Втім, це не свідчить про відсутність власне такого забезпечення.

Фактично, утворення інституту держави загалом виступило детермінантом розбудови такого механізму, оскільки останнє спричинило потребу у утриманні апарату управління, війська тощо. З розширенням функцій держави, відбулося розповсюдження цього механізму і на останні, у тому числі і на правоохоронну функцію [38]. Більш того, відповідні фінансово-планові документи свідчать, що вже у XIX столітті обсяг виділених коштів на правоохоронну діяльність в цілому по всій території Російської імперії обіймав ліву частку видатків (більше 50%) її державного бюджету (таблиця 1).

Таблиця 1.
Видатки державного бюджету Російської імперії в період з 1862 до 1897 р. (млн. руб.) [27, С. 50]

Період (роки)	Міністерство народної освіти	Імператорський двір	Священний синод	Міністерство внутрішніх справ	Усього
1862–1867	30	48	27	113	218
1867–1872	48	52	40	178	318
1872–1877	72	59	48	237	416
1877–1882	82	53	51	299	485
1882–1887	90	65	53	298	506
1887–1892	99	53	56	309	517
1892–1897	115	60	68	357	600

В Україні розбудова механізму фінансового забезпечення правоохоронної діяльності фактично розпочалась напередодні набуття нашою країною незалежності. Так, статтею 19 “Склад видатків Державного бюджету України” Закону УРСР “Про бюджетну систему Української РСР” було закріплено видатки державного бюджету на утримання правоохоронних органів [21]. Окрім того, важливим положенням вказаного Закону щодо механізму фінансового забезпечення державних функцій загалом став зафіксований статтею 18 “Видатки бюджетів” розподіл видатків бюджетів на поточні видатки (“витрати бюджетів на фінансування мережі підприємств, установ, організацій і органів, яка діє на початок бюджетного року, а також на фінансування заходів щодо соціального захисту населення та інших заходів, що не належать до видатків розвитку”) та видатки розвитку (“витрати бюджетів на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності (фінансування капітальних вкладень виробничого і невиробничого призначення; фінансування структурної перебудови народного господарства; субвенції та інші видатки, пов'язані з розширенням відтворення”).

Власне порядок фінансового забезпечення передбачав такі положення [21]:

- його організацію здійснював Кабінет Міністрів України через Міністерство фінансів України та інші органи виконавчої влади;
- власне фінансове забезпечення реалізувалось через складений Міністерством фінансів розпис доходів і видатків з щоквартальним їх розподілом;
- касове обслуговування та супровід фінансового забезпечення виконання функцій держави здійснювалось через Державний бюджетний банк шляхом виконання доручень розпорядників коштів на перерахування бюджетних коштів, попередньо акцептоване уповноваженим контролером Міністерства фінансів України;

Важливим положенням механізму фінансового забезпечення виконання державних функцій загалом та правоохоронної діяльності зокрема стало закріплення за Кабінетом Міністрів України бюджетної класифікації («єдине систематизоване, функціональне згрупування доходів та видатків за однорідними ознаками, що забезпечує загальнодержавну та міжнародну порівнюваність бюджетних даних»), яка надалі затверджувалась Верховною радою України [21].

Надалі, Постановою Верховної Ради України “Про структуру бюджетної класифікації України” цю класифікацію було деталізовано та розширено (в частині видатків – функціональна, відомча та економічна), у тому числі функціональною структурою видатків бюджету України [22]: 1. Державне управління; 2. Міжнародна діяльність; 3. Фундаментальні дослідження і сприяння науково-технічному прогресу; 4. Національна оборона; 5. Правоохоронна діяльність та забезпечення безпеки держави; 6. Освіта; 7. Охорона здоров’я; 8. Соціальний захист та соціальне забезпечення; 9. Житлово-комунальне господарство; 10. Культура і мистецтво; 11. Засоби масової інформації; 12. Фізична культура і спорт; 13. Промисловість та енергетика; 14. Будівництво; 15. Сільське господарство, лісове господарство, рибальство і мисливство; 16. Транспорт, шляхове господарство, зв’язок, телекомунікації та інформатика; 17. Інші послуги, пов’язані з економічною діяльністю; 18. Заходи, пов’язані з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи та соціальним захистом населення; 19. Охорона навколишнього природного середовища та ядерна безпека; 20. Попередження та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха; 21. Поповнення державних запасів і резервів; 22. Обслуговування державного боргу; 23. Державні цільові фонди (за винятком Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення); 24. Видатки, не віднесені до основних груп. При цьому, власне 5 розділ представлений в такій структурі: органи внутрішніх справ, внутрішні війська, суди, прокуратура, кримінально-виправна система, прикордонні війська, митні органи, служба безпеки України, професійно-пожежна охорона, Національна гвардія України, Головне управління урядового зв’язку, інші правоохоронні органи.

На подальшу розбудову бюджетної системи України у 2001 році приймається Бюджетний кодекс України. Цим нормативним актом, в контексті заявленої тематики розділу, було закріплено або уточнено такі положення щодо механізму фінансового забезпечення виконання державних функцій загалом та правоохоронної діяльності зокрема [4]:

1. Бюджетна класифікація набула характеристики “єдиного систематизованого згрупування доходів, видатків та фінансування бюджету за ознаками економічної сутності, функціональної діяльності, організаційного устрою та іншими ознаками” (стаття 2 “Визначення термінів”); при цьому класифікація видатків, яка виступає безпосередньою складовою механізму фінансового забезпечення виконання функцій держави, згідно статті 10 “Класифікація видатків бюджету” набула такого вигляду за угрупованнями: “1) функцій, з виконанням яких пов’язані видатки (функціональна класифікація видатків); 2) економічною характеристикою операцій, при проведенні яких здійснюються ці видатки (економічна класифікація видатків); 3) ознакою головного розпорядника бюджетних коштів (відомча класифікація видатків); 4) за бюджетними програмами (програмна класифікація видатків)”.

2. Підходи до програмно-цільового методу планування та виконання бюджетів, а отже фінансового забезпечення виконання функцій держави, зокрема: “бюджетна програма”, під якою пропонувалось розуміти “систематизований перелік заходів, виконання яких пропонує та здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій”, видатки бюджету – “кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основних суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум” (стаття 2).

3. Розподіл бюджету на загальний та спеціальних фонди (стаття 13 “Складові частини бюджету”).

4. Надання бюджетних асигнувань (“повноваження, надане розпоряднику бюджетних коштів відповідно до бюджетного призначення на взяття бюджетного зобов’язання та здійснення платежів з конкретною метою в процесі виконання бюджету”) безпосередньо розпорядникам бюджетних коштів (стаття 21 “Розпорядники бюджетних коштів”).

5. Розрахунково-касове обслуговування розпорядників бюджетних коштів, як форма фінансового забезпечення виконання функцій держави, в межах казначейського обслуговування Державного бюджету України (стаття 48 “Казначейське обслуговування Державного бюджету України”).

6. Бюджетний розпис, як “документ, в якому встановлюється розподіл доходів та фінансування бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядникам бюджетних коштів за певними періодами відповідно до бюджетної класифікації” (стаття 2), а також виконання державного бюджету за ним (стаття 49 “Бюджетний розпис”).

7. Стадії виконання Державного бюджету за видатками або фінансового забезпечення виконання державних функцій: “1) встановлення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів на основі затвердженого бюджетного розпису; 2) затвердження кошторисів розпорядникам бюджетних коштів; 3) взяття

бюджетних зобов'язань (будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому); 4) отримання товарів, робіт та послуг; 5) здійснення платежів; 6) використання товарів, робіт та послуг на виконання бюджетних програм.” (стаття 52 “Виконання Державного бюджету України за видатками”).

Надалі, наприкінці року положення бюджетної класифікації були удосконалені, а блок функціонального спрямування щодо правоохоронної діяльності набув такого вигляду у формі коду функціональної класифікації видатків бюджету (далі – КФКВБ) 0300 “Громадський порядок, безпека та судова влада” [19]: 0310 “діяльність із забезпечення громадського порядку, боротьба із злочинністю та охорона державного кордону”; 0320 “протипожежний захист та рятування”, 0330 “судова влада”, 0340 “кримінально-виконавча система та виправні заходи, 0350 “діяльність у сфері безпеки держави”, 0360 “нагляд за додержанням законів та представницькі функції в суді”, 0370 “дослідження і розробка у сфері громадського порядку, безпеки та судової влади”, 0380 “інша діяльність у сфері громадського порядку, безпеки та судової влади”. Окрім того, в наказі № 604 Міністерства фінансів України, зазнали розвитку положення щодо видатків розвитку та споживання, зокрема [19] (таблиця 2).

Подальше удосконалення механізму фінансового забезпечення правоохоронної діяльності відбулося у 2010 р. з прийняттям оновленого Бюджетного кодексу України та послідовно у 2011 р. оновленням бюджетної класифікації [5, 20]. Найбільш визначальним положенням запроваджених новацій стала подальша розбудова програмно-цільового методу у бюджетному процесі, який дозволяє визначити рівень виконання функціональних повноважень розпорядниками бюджетних коштів через оцінку виконання бюджетних програм згідно їх паспортів та результативних показників.

Таблиця 2.
Характеристика видатків розвитку та споживання [32, 19]

<i>Видатки розвитку</i>	<i>Видатки споживання</i>
<i>Понятійна характеристика</i>	
Видатки бюджетів на фінансове забезпечення наукової, інвестиційної та інноваційної діяльності	Частина видатків бюджетів, які забезпечують поточне функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, бюджетних установ, поточні міжбюджетні трансфери та видатки на фінансове забезпечення заходів соціального захисту населення та соціально-культурної сфери, а також інші видатки, не віднесені до видатків розвитку та нерозподілених видатків
<i>Складові</i>	
Капітальні видатки за КЕКВ 2000; Поточні видатки за КЕКВ: 1171, 1150	Поточні видатки в частині КЕКВ: 1110-1140, 1160, 1172, 1200, 1320-1350
Субсидії та поточні трансфери (КЕКВ 1310), які відносяться до КФКВК: 0150, 0250, 0370, 0480, 0530, 0630, 0750, 0840, 0980, 1080, окремих підкодів 0400 та 0600	Субсидії та поточні трансфери (КЕКВ 1310), які відносяться до переважної більшості КФКВК 0100 – 1000 (крім тих, що увійшли до складу видатків розвитку)

Огляд вказаних положень свідчить про відсутність систематизації положень щодо механізму фінансового забезпечення виконання державних функцій загалом та правоохоронної діяльності зокрема. За цих умов, перш за все, потребує певної формалізації уява про такий механізм.

Попри відсутність власне визначень такого поняття знаходимо таку точку зору з приводу спорідненої категорії – фінансового забезпечення правоохоронних органів – під якою науковець А. Суббота розуміє чітко визначену державними та відомчими нормативними правовими актами систему фінансових відносин в межах фінансової системи держави в усіх її проявах, що виступає як форма участі в розподілі грошових коштів шляхом отримання фінансових ресурсів [32, С. 16].

Зважаючи на вищенаведені визначення фінансового механізму загалом, враховуючи представлені позиції щодо механізму фінансового забезпечення виконання державних функцій в цілому та правоохоронної діяльності зокрема, пропонуємо під механізмом фінансового забезпечення формування та реалізації державної політики в сфері правоохоронної діяльності розуміти комплекс науково-обґрунтованих взаємопов'язаних практичних інструментів (з відповідним теоретичним базисом) з розбудови відносин в процесі виділення та передачі фінансових ресурсів на правоохоронну діяльність, як важливого напрямку функціональної діяльності держави. При цьому теоретичний базис такого механізму включає мету, суб'єкти та принципи, а до складу практичних інструментів пропонується віднести його нормативно-правове забезпечення, методи, засоби, важелі та процедури.

Висновки. Сформоване визначення дозволило систематизувати уявлення про механізм фінансового забезпечення формування та реалізації державної політики в сфері правоохоронної діяльності, що сприятиме чіткій формалізації такого механізму, ідентифікації його проблемних позицій, а, отже, його удосконаленню.

Список використаної літератури.

1. Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи / Авт. кол.: Куйбіда В.С., Павленко В.П., Яцюк В.А., Матвійшин О.Я., Ткачук А.Ф., Негода В.А., Карпінський Ю.О., Пухтинський М.О., Ганущак Ю.І., Бабич О.М., Лебединська О.Ю., Матійчик Т.М., Кравець Т.А. Секретаріат Кабінету Міністрів України. – К., 2009. – 618 с.
2. Баліцька В.В. Фінансовий механізм: науковий та практичний аспекти дослідження / В.В. Баліцька // Наука та наукознавство. – 2007. – № 2(56). – С. 7-12.
3. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с.
4. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. №2542–III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2542-14/ed20010621#Text>
5. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text>
6. Василик О. Теорія фінансів / О. Василик. – К.: НІОС, 2000. – 416 с.
7. Гордієнко Л.А. Перспективи розвитку державної фінансової політики в Україні / Л.А. Гордієнко // Держава та регіони: Державне управління. – 2015. – № 4. – С. 20-24.
8. Григорська О.С. Сутнісна характеристика фінансової політики держави / О.С. Григорська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – 2016. – № 2(30). – С. 51-54.
9. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України: Монографія / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко та ін.; За ред. М.Я. Азарова. – К.: НДФІ, 2004. – 712 с.
10. Діденко Є.О. Теоретико-методичні засади державної фінансової політики / Є.О. Діденко, С.М. Невмержицька // Ефективна економіка. – 2017. – №2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5440>
11. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; наук.-ред. колегія : Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю.П. Сурмін (співголова), П.І. Надолішній (співголова) та ін. – 2011. – 692 с.
12. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. – 3-тє видання. – К.: Т-во «Знання», 2000.
13. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Кравченко В. Місцеві фінанси України / В. Кравченко. – К.: Т-во Знання, КІЩЦ, 1999. – 487 с.
15. Кужелев М.О. Особливості формування державної фінансової політики в умовах європейської інтеграції України / М.О. Кужелев, М.О. Житар // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – № 2. – С. 154-163.
16. Лондар С. Фінанси / С. Лондар, О. Тимошенко. – Вінниця: Нова книга, 2009. – 384 с.
17. Малишко В.В. Фінансова політика України на сучасному етапі / В.В. Малишко, А.О. Пучко // Траектория науки. – 2017. – Т. 3, № 1. – С. 4.1-4.8.
18. Метеленко Н.Г. Концептуалізація поняття “фінансовий механізм” / Н.Г. Метеленко, О.П. Шульга // Причорноморські економічні студії. – 2016. – Вип. 10. – С. 171-179.
19. Про бюджетну класифікацію та її запровадження: Наказ Міністерства фінансів України від 27.12.2001 р. №604. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0604201-01#Text>
20. Про бюджетну класифікацію: Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. №11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11?find=1&text=споживан#n86>
21. Про бюджетну систему Української РСР: Закон УРСР від 05.12.1990 р. № 512–XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/512-12/ed19901205#Text>
22. Про структуру бюджетної класифікації України: Постанова Верховної Ради України від 12.07.1996 р. №327/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/327/96-vp/ed19960712#Text>
23. Райсберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. – 2-е издание. – М.: ИНФРА-М, 1999.
24. Рекова Н.Ю. Можливості і напрями фіскальної децентралізації в удосконаленні інструментарію фінансової політики / Н.Ю. Рекова // Ефективна економіка. – 2017. – № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6010>
25. Савчук В.А. Фінансове забезпечення виконання функцій держави / В.А. Савчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 22. – С. 46-49.
26. Свірко С.В. Public finance of Ukraine: decisive vectors, result and problem of development / С.В. Свірко, Б.Ю. Кузьмінський // Незалежний аудитор. – 2015. – №13 (III). – С. 24-31.
27. Свірко С.В. Бухгалтерський облік в бюджетних установах України: методологія і організація [Текст] : дис... д-ра екон. наук: 08.06.04 / С.В. Свірко; Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К., 2006. – 520 с.
28. Свірко С.В. Державні фінанси України: ретроспективний погляд крізь обліковий аспект / С.В. Свірко, Б.Ю. Кузьмінський // Незалежний аудитор. – 2015. – №12 (II). – С. 21-32.
29. Сидор І. Фінансова політика держави: теоретичні аспекти та практична реалізація в Україні / І. Сидор // Світ фінансів. – 2009. – № 4. – С. 44-53.
30. Сіташ Т.Д. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика / Т.Д. Сіташ // Академічний огляд. – 2015. – № 1. – С. 29-34.

31. Стойко О.Я. Фінанси: підручн. / О.Я. Стойко, Д.І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. – К.: Алерта, 2017. – 406 с.
32. Суббот А. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення правоохоронних органів як складові їх безпечної діяльності / А. Суббот // Віче. – 2012. – № 24. – С. 16-18.
33. Теорія фінансів / П. Леоненко, П. Юхименко, А. Ільєнко; за ред. О. Василика. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 480 с.
34. Теорія фінансів: підручник / П.І. Юхименко, В.М. Федосов, Л.Л. Лазебник та ін.; за заг. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.
35. Тичковська Л. Механізм фінансового забезпечення регіонального розвитку / Л. Тичковська // Схід. – 2010. – № 6 (106). – С. 72-75.
36. Фінанси у запитаннях і відповідях / О. Данілова. – К.: Комп'ютер прес, 2006. – 444 с.
37. Фінансовий менеджмент: підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 536с.
38. Хамула П. Особливості становлення та розвитку правоохоронних органів на території України: історичний аспект / П. Хамула // Журнал Верховної Ради України «Віче» : веб-сайт. – №4, лютий 2015. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/4594/>

References.

1. Kujbida, V.S., Pavlenko, V.P., Jacjuk, V.A., Matvii'shyn, O.Ja., Tkachuk, A.F., Negoda, V.A., Karpins'kyj, Ju.O., Puhtyn's'kyj, M.O., Ganushhak, Ju.I., Babych, O.M., Lebedyn's'ka, O.Ju., Matijchuk, T.M., Kravec', T.A. and Sekretariat Kabinetu Ministriv Ukraïny (2009) *Administratyvno-terytorial'nyj ustrij Ukraïny. Istorija. Suchasnist'. Perspektyvy* [Administrative and territorial structure of Ukraine. History. Modernity. Perspectives]. Kyiv, Ukraine, p. 618.
2. Balic'ka, V.V. (2007) "Financial mechanism: scientific and practical aspects of research", *Nauka ta naukoznastvo*. Vol. 2(56). PP. 7-12.
3. Arbuzov, S.G., Kolobov, Ju.V., Mishhenko, V.I., Naumenkova S.V. (2011) *Bankivs'ka encyklopedija* [Banking encyclopedia]. Centr naukovykh doslidzhen' Nacional'nogo banku Ukrāiny: Znannja, Kyiv, Ukraine, 504 p.
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001) Budget Code of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2542-14/ed20010621#Text>
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010) Budget Code of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text>
6. Vasylyk, O. (2000) *Teorija finansiv* [Theory of finance], NIOS, Kyiv, Ukraine, 416 p.
7. Gordijenko, L.A. (2015) "Prospects for the development of public financial policy in Ukraine", *Derzhava ta regiony: Derzhavne upravlinnja*. Vol. 4. PP. 20-24.
8. Grygors'ka, O.S. (2016) "Essential characteristics of the financial policy of the state", *Naukovi zapysky Nacional'nogo universytetu «Ostroz'ka akademija»*. Vol. № 2(30). PP. 51-54.
9. Azarov, M.Ja., Jaroshenko, F.O., Jefymenko, T.I. and other (2004) *Derzhavna finansova polityka ta prognozuvannja dohodiv bjudzhetu Ukrainy* [State financial policy and forecasting of budget revenues of Ukraine]. NDFI, Kyiv, Ukraine, 712 p.
10. Didenko, Je.O. and Nevmerzhyč'ka S.M. (2017) "Theoretical and methodological principles of public financial policy", *Efektivna ekonomika*, Vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5440>
11. Encyklopedija derzhavnogo upravlinnja [Encyclopedia of Public Administration]: u 8 t. (2011) / Nac. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrāiny ; nauk.-red. kolegija : Ju.V. Kovbasjuk (golova) ta in. Kyiv. : NADU, 2011. T. 2 : Metodologija derzhavnogo upravlinnja / nauk.-red. kolegija : Ju.P. Surmin (spivgolova), P.I. Nadolishnyi (spivgolova) ta in. 692 p.
12. Zagorodnij, A.G., Voznjuk, G.L. and Smovzhenko, T.S. (2000) *Finansovyj slovnyk* [Financial dictionary]. T-vo «Znannja», Kyiv, Ukraine.
13. Konstytucija Ukraïny: Zakon Ukraïny vid 28.06.1996 r. №254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Kravchenko, V. (1999) *Miscevi finansy Ukraïny* [Local finances of Ukraine], T-vo Znannja, KShhShh, Kyiv, Ukraine, 487 p.
15. Kuzheljev, M.O. and Zhytar, M.O. (2015) "Features of formation of the state financial policy in the conditions of European integration of Ukraine", *Zbirnyk naukovykh prac' Nacional'nogo universytetu derzhavnoi' podatkovoi' sluzhby Ukraïny*. Vol. 2. PP. 154-163.
16. Londar, S. and Tymoshenko, O. (2009) *Finansy* [Finances], Nova knyga, Vinnycja, Ukraine, 384 p.
17. Malysko, V.V. and Puchko, A.O. (2017) *Finansova polityka Ukraïny na suchasnomu etapi* [Financial policy of Ukraine at the present stage], Traektorija nauky, Vol. 1(3). P. 4.1-4.8.
18. Metelenko, N.G. and Shul'ga, O.P. (2016) "Conceptualization of the concept of "financial mechanism"", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*. Vol. 10. pp. 171-179.
19. Ministry of Finance of Ukraine (2012) Order About budget classification and its introduction, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0604201-01#Text>
20. Ministry of Finance of Ukraine (2011) Order About budget classification, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11?find=1&text=spozhyvan#n86>
21. The Verkhovna Rada of Ukraine (1990) The Law of Ukraine "On the budget system of the Ukrainian SSR", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/512-12/ed19901205#Text>

22. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996) Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine "On the structure of the budget classification of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/327/96-vr/ed19960712#Text>
23. Raysberg, B.A., Lozovskiy, L.Sh. and Starodubtseva, E.B. (1999) *Sovremennyy ekonomicheskyy slovar'* [Modern Economic Dictionary], INFRA-M, Moscow, Ukraine.
24. Rekova, N.Ju. (2017) "Opportunities and directions of fiscal decentralization in improving the tools of financial policy", *Efektivna ekonomika*, Vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6010>
25. Savchuk, V.A. (2013) "Financial support for the performance of state functions", *Investytsii: praktyka ta dosvid*. Vol. 22. pp. 46-49.
26. Svirko, S.V. and Kuz'mins'kyj, B.Ju. (2015) "Public finance of Ukraine: decisive vectors, result and problem of development", *Nezalezhnyj audytor*. Vol. 13 (III). P. 24-31.
27. Svirko, S.V. (2006) "Accounting in budgetary institutions of Ukraine: methodology and organization", Abstract of doctor dissertation, Kyiv, Ukraine, 520 p.
28. Svirko, S.V. and Kuz'mins'kyj, B.Ju. (2015) "Public finances of Ukraine: a retrospective look through the accounting aspect", *Nezalezhnyj audytor*. Vol. №12 (II). pp. 21-32.
29. Sydor, I. (2009) "Financial policy of the state: theoretical aspects and practical implementation in Ukraine", *Svit finansiv*. Vol. 4. pp. 44-53.
30. Sitash, T.D. (2015) "State financial policy: pragmatics and issues", *Akademichnyj ogljad*. Vol. 1. pp. 29-34.
31. Stojko, O.Ja. and Dema, D.I. (2017) *Finansy* [Finances], Alerta, Kyiv, Ukraine. 406 p.
32. Subbot, A. (2012) "Financial and logistical support of law enforcement agencies as components of their safe operation", *Viche*, Vol. 24. pp. 16-18.
33. Leonenko, P., Juhymenko, P. and Il'jenko, A. (2005) *Teoriya finansiv* [Theory of finance], Centr navchal'noi' literatury, Kyiv, Ukraine. 480 p.
34. Juhymenko, P.I., Fedosov, V.M., Lazebnyk, L.L. and other (2010) *Teoriya finansiv* [Theory of finance], Centr uchbovoi' literatury, Kyiv, Ukraine. 576 p.
35. Tychkovs'ka, L. (2010) *Mehanizm finansovogo zabezpechennja regional'nogo rozvytku* [Mechanism of financial support of regional development], Shid, Vol. 6 (106). P. 72-75.
36. Danilova, O. (2006) *Finansy u zapytannjah i vidpovidjah* [Finance in questions and answers]. Komp'yuter pres, Kyiv, Ukraine. 444 p.
37. Poddjer'ogin A.M. (2005) *Finansovyj menedzhment* [Financial management], KNEU, Kyiv, Ukraine, 536 p.
38. Hamula, P. (2015) "Features of formation and development of law enforcement agencies on the territory of Ukraine: historical aspect", *Zhurnal Verhovnoi Rady Ukrainy «Viche»*: veb-sayt, Vol. №4, available at: <http://veche.kiev.ua/journal/4594/>

Стаття надійшла до редакції 20.09.2019 р.